GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2025 m. kovo 6 d.[1]

Byla C-211/24

LEGO A/S
prieš
Pozitív Energiaforrás Kft.

(*Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Intelektinė nuosavybė – Bendrijos dizainas – Reglamentas (EB) Nr. 6/2002 – 8 straipsnio 3 dalis – Dizainas, leidžiantis daug kartų sumontuoti arba sujungti vienas kitą pakeičiančius gaminius modulinėje sistemoje – 10 straipsnis – Apsaugos apimtis – Sąvokos „informuotas vartotojas“ ir „bendras įspūdis“

Įvadas

1. Sąjungos pramoninės nuosavybės teisės aktuose aiškiai skiriamas įvairių kategorijų saugomų teisių vaidmuo: patentas saugo techninius išradimus, o dizainas – gaminių išvaizdą; prekių ženklai savo ruožtu saugo gaminių ir paslaugų ryšį su jų gamintojais ar teikėjais. Šis diferencijavimas labai svarbus, nes neleidžia, pasitelkiant išimtines teises, kurias gana lengva įgyti ir kurios galioja labai ilgai ar net neribotai, monopolizuoti unikalių sprendimų, būtinų techninei pažangai ir neiškraipytai ekonominei konkurencijai. Siekiant užtikrinti šio diferencijavimo veiksmingumą Sąjungos dizaino teisėje numatyta, kad gaminio išvaizdos savybės, kurias lemia vien jo techninė funkcija, taip pat tos, kurios būtinos dėl galimybės keisti skirtingų modelių gaminius vienus kitais, nėra saugomos.

2. Vis dėlto yra šios taisyklės išimtis, galiojanti „modulinėms sistemoms“, pagal ją gali būti saugomi dizainai, kuriais siekiama sudaryti galimybę jungti elementus tokioje sistemoje. Ši išimtis dažnai vadinama „*Lego* išimtimi“, nes paprastai taikoma konstruktoriaus kaladėlių sistemai, pažįstamai kiekvienam vaikui nuo 3 iki 103 metų ir parduodamai su LEGO prekių ženklu.

3. *Lego* kaladėlių sistema buvo sukurta XX a. šeštajame dešimtmetyje. Pirmoji patento paraiška buvo pateikta Danijoje 1958 m. Techninį sprendimą, kuriuo buvo grindžiama ši paraiška, sudarė kaladėlių surinkimo sistema naudojant iškyšas kiekvienos kaladėlės viršuje ir ertmes kiekvienos

[1] Originalo kalba: prancūzų.

kaladėlės apačioje, suprojektuotas ir išdėstytas taip, kad būtų užtikrintas stabilus sujungimas ir kartu taip, kad vaikas galėtų gana lengvai viską išardyti. Vėliau *Lego* sistemos patentinė apsauga buvo išplėsta visame pasaulyje ir papildyta naujais techniniais sprendimais [2].

4. Tačiau dauguma šių patentų nustojo galioti aštuntajame ir devintajame dešimtmečiuose ir *Lego* kaladėlių gamintojui teko susidurti su kaladėlių, sukurtų pasisėmus įkvėpimo iš jo paties sistemos (ir su ja suderinamų), gamintojų konkurencija. Vėliau dauguma bandymų apsaugoti šią sistemą kitomis intelektinės nuosavybės teisėmis, būtent prekių ženklais, dizainu ar autorių teisėmis, buvo nesėkmingi, pirmiausia dėl siekiamo apsaugoti objekto funkcinio pobūdžio [3].

5. Vis dėlto „*Lego* išimtis“ leidžia išlaikyti *Lego* kaladėlių sistemos ir netiesiogiai – techninio sprendimo, kuris sudaro jos pagrindą, apsaugą naudojantis dizaino teisėmis [4]. Ši byla suteikia Teisingumo Teismui progą patikslinti šios apsaugos apimtį atsižvelgiant į pagal Sąjungos teisę įvairių kategorijų intelektinės nuosavybės teisėmis suteikiamos apsaugos tikslus.

Teisinis pagrindas

6. 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino [5] 3 straipsnio a punkte, 4 straipsnio 1 dalyje, taip pat 6, 8 ir 10 straipsniuose nurodyta:

„3 straipsnis

Šiame reglamente:

a) „dizainas“ – tai viso gaminio ar jo dalies vaizdas, susidarantis dėl paties gaminio ir (arba) jo ornamentikos, specifinių linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagų savybių;

<…>

4 straipsnis

1. Dizainas pagal Bendrijos dizainą saugomas atsižvelgiant į tai, ar jis yra naujas ir ar turi individualių savybių.

<…>

6 straipsnis

1. Dizainas laikomas turinčiu individualių savybių, jeigu jo bendras įspūdis informuotam vartotojui skiriasi nuo bendro įspūdžio, kurį tokiam vartotojui padaro bet koks kitas dizainas, kuris tapo prieinamas visuomenei:

<…>

[2] Dėl *Lego* sistemos apsaugos pagal intelektinės nuosavybės teisę istorijos žr., be kita ko, Hunter, D. ir Thomas, J., „Lego and the System of Intellectual Property, 1955–2015“, *Intellectual Property Quarterly*, 2016, Nr. 1, p. 1–18.

[3] Dėl Sąjungos prekių ženklų teisės žr. 2010 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Lego Juris / VRDT* (C-48/09 P, EU:C:2010:516).

[4] Žr., be kita ko, 2021 m. kovo 24 d. Sprendimą *Lego / EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Žaislinio konstruktoriaus konstrukciniai kubeliai)* (T-515/19, EU:T:2021:155).

[5] OL L 3, 2002, p. 1; 2024 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 142.

b) iki paraiškos įregistruoti dizainą, kurį siekiama apsaugoti, padavimo datos, o prašant prioriteto – iki prioriteto datos, jeigu tai yra registruotasis Bendrijos dizainas.

2. Vertinant individualias savybes, atsižvelgiama į dizainerio laisvės mastą kuriant tą dizainą.

<…>

8 straipsnis

1. Bendrijos dizainas negalioja, jeigu gaminio išvaizdos savybes lemia tik jo techninė funkcija.

2. Bendrijos dizainas negalioja, jei gaminys turi būti būtinai atkurtas tikslios formos ir tikslių matmenų, kad tas gaminys, kuriam dizainas taikytas ar panaudotas, galėtų būti mechaniškai su kitu gaminiu sujungtas arba į jį, aplink jį ar prie jo padėtas, kad kiekvienas gaminys galėtų atlikti savo funkciją.

3. Nepaisant šio straipsnio 2 dalies, laikantis 5 ir 6 straipsniuose nustatytų sąlygų, Bendrijos dizainas galioja, jeigu dizainas kuriamas tam, kad agreguotoje sistemoje būtų galima daug kartų sumontuoti arba sujungti vienas kitą pakeičiančius gaminius.

<…>

10 straipsnis

1. Bendrijos dizaino teikiama apsauga saugo bet kokį dizainą, kuris informuotam vartotojui nesudaro skirtingo bendro įspūdžio.

2. Vertinant apsaugos apimtį, atsižvelgiama į dizainerio laisvės mastą kuriant tą dizainą.“

Faktinės pagrindinės bylos aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

7. Pagal Danijos teisę įsteigta bendrovė LEGO A/S yra, be kita ko, Bendrijos dizaino Nr. 001950981 0001, įregistruoto su nurodyta prioriteto data – 2011 m. lapkričio 22 d., savininkė; šio dizaino dalykas yra žaislinio konstruktoriaus jungiamoji detalė („šakotuvas“), kurią sudaro cilindras su iškyšomis ir dvi skerspjūvio ašys, statmenos viena kitai ir cilindrui, su pastaruoju sujungtos cilindriniu pagrindu[6], ir Bendrijos dizaino Nr. 002137190 0002, įregistruoto su nurodyta prioriteto data – 2012 m. lapkričio16 d., savininkė; šio dizaino dalykas yra žaislinio konstruktoriaus detalė, kuri yra 2x1 kaladėlės modifikacija; vienoje jos pusėje yra tuščiavidurės iškyšos (toliau – pagrindinėje byloje aptariami Bendrijos dizainai)[7].

8. *Pozitív Energiaforrás Kft.*, pagal Vengrijos teisę įsteigta bendrovė, ketino importuoti prekių ženklu „Qman“ pažymėtus žaislinius konstruktorius, sudarytus iš surenkamų plastikinių detalių, tarp kurių yra viena ar daugiau konstravimo elementų, tariamai pažeidžiančių teises į pagrindinėje byloje aptariamus dizainus.

6 Ši detalė LEGO kataloge vadinama „Technic, Axle and pin connector hub with 2 perpendicular axles“.

7 Ši detalė LEGO kataloge vadinama „Brick, modified 1 x 2 with studs on 1 side“.

9. Gavusi LEGO pareiškimą, *Nemzeti Adó- és Vámhivatal Veszprém Megyei Adó- és Vámigazgatósága* (Vesprėmo mokesčių ir muitų direkcija prie Nacionalinės mokesčių ir muitų administracijos, Vengrija) nurodė sulaikyti šias prekes ir *Pozitív Energiaforrás* vadovo atžvilgiu pradėjo administracinio nusižengimo tyrimą, įtarusi LEGO pramoninės nuosavybės teisių pažeidimą.

10. 2022 m. birželio 22 d. LEGO pagal Reglamento Nr. 6/2002 10 ir 89 straipsnius *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) pateikė prašymą taikyti laikinąsias priemones – sulaikyti pagrindinėje byloje aptariamus žaislinio konstruktoriaus rinkinius. Tas teismas atmetė šį prašymą, laikydamasis nuomonės, kad pagrindinėje byloje aptariami Bendrijos dizainai saugomi pagal šio reglamento 8 straipsnio 3 dalį ir, kadangi jungiamųjų detalių formą lemia vien jų techninė funkcija, kūrybinės galimybės sugalvoti tokią formą yra labai ribotos. Taip pat atsižvelgdamas į gaminio formą ir dydį jis nurodė, kad informuotas vartotojas į tokį dizainą žiūri ypač įdėmiai ir atidžiai, vertindamas smulkiausias detales. Taigi jis kruopščiai palygino abiejų pagrindinėje byloje aptariamų Bendrijos dizainų registruotus atvaizdus su *Pozitív Energiaforrás* gaminių nuotraukomis ir nusprendė, kad pastarieji informuotam vartotojui sudaro kitokį bendrą įspūdį nei tas, kurį sukelia pagrindinėje aptariami Bendrijos dizainai.

11. *Fővárosi Ítélőtábla* (Sostinės regiono apeliacinis teismas, Vengrija), gavęs LEGO apeliacinį skundą pakeitė šį sprendimą ir nurodė sulaikyti pagrindinėje byloje ginčijamas prekes, remdamasis tuo, kad pagrindinėje byloje aptariami Bendrijos dizainai ir *Pozitív Energiaforrás* gaminiai informuotam vartotojui nesudaro kitokio bendro įspūdžio. *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija), gavęs *Pozitív Energiaforrás* kasacinį skundą, paliko galioti šį sprendimą.

12. Tada LEGO pareiškė *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, ieškinį dėl teisių pažeidimo, kuriuo iš esmės prašo konstatuoti teisių pažeidimą, įpareigoti *Pozitív Energiaforrás* nutraukti pažeidimo veiksmus ir taikyti kitas su šiais veiksmais susijusias teisines pasekmes.

13. Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tokiu atveju, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai savininkas pagal [Reglamento Nr. 6/2002] 8 straipsnio 3 dalį saugomu dizainu remiasi dėl vienos ar kelių atsakovo importuojamo žaislinio konstruktoriaus kaladėlių, atliekančių tokią pačią surinkimo funkciją, kaip ir saugomo ieškovo dizaino kaladėlės, Sąjungos teisę atitinka teismų praktika, kai, nustatydami ieškovo dizaino apsaugos apimtį pagal Reglamento 10 straipsnį, teismai:

– remiasi informuoto vartotojo, kuris apie dizaino ir gaminio funkciją turi techninių žinių, kurių galima tikėtis iš atitinkamos srities specialisto, koncepcija,

– informuotu vartotoju laiko asmenį, kuris ieškovo dizainui ir atsakovo gaminiui palyginti atlieka kruopštų, techninį ir metodinį tyrimą, ir

– preziumuoja, kad šis informuotas vartotojas savo bendrą įspūdį apie dizainą ir gaminį suformuoja pirmiausia kaip techninę nuomonę?

2. Jei pirma aprašytu atveju reikia daryti išvadą, kad ieškovo dizaino apsauga apima vieną ar kelias atsakovo importuojamo žaislinio konstruktoriaus detales, kurių vis dėlto yra mažai, palyginti su bendru konstravimo kaladėlių skaičiumi, ar su ES teise suderinama nacionalinio teismo diskrecija netenkinti prašymo uždrausti tolesnį žaislinių konstruktorių importą į šalį, atsižvelgiant į dalinį pažeidimo pobūdį, ribotą pažeidimo sunkumą ir mastą, palyginti su bendru prekių kiekiu, taip pat į suinteresuotumą užtikrinti neribotą prekybą žaisliniais konstruktoriais, dėl kurių didžiosios dalies nekyla ginčo, laikant šiuos motyvus „ypatingomis priežastimis“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 89 straipsnio 1 dalį?“

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gavo 2024 m. kovo 18 d. Rašytines pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Vengrijos vyriausybė ir Europos Komisija. Teisingumo Teismas nusprendė nagrinėti bylą nerengdamas posėdžio.

Analizė

15. Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pageidavimą šioje išvadoje nagrinėsiu tik pirmąjį prejudicinį klausimą. Iš tikrųjų į antrąjį klausimą nesunkiai galima atsakyti remiantis suformuota jurisprudencija[8].

16. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad dizaino, kuriam taikoma šio reglamento 8 straipsnio 3 dalis, apsaugos apimtis nustatoma atsižvelgiant į bendrą įspūdį, kurį šis dizainas sudaro informuotam vartotojui, turinčiam išsamių techninių žinių ir ypač pastabiam techniniams aspektams, ir ar šį bendrą įspūdį iš esmės lemia techninės priežastys.

17. Siekiant naudingai atsakyti į šį klausimą, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų priimti sprendimą savo nagrinėjamoje byloje, reikia išnagrinėti, pirma, sąvoką „informuotas vartotojas“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 6/2002, ir, antra, elementus, lemiančius tokiam vartotojui dizaino, kuriam taikoma šio reglamento 8 straipsnio 3 dalis, sudaromą bendrą įspūdį, taip pat elementus, į kuriuos atsižvelgtina vertinant tokio dizaino apsaugos apimtį pagal šio reglamento 10 straipsnį.

Dėl informuoto vartotojo

18. Sąvoka „informuotas vartotojas“ yra viena iš pagrindinių Reglamento Nr. 6/2002 sąvokų, nes bendras dizaino įspūdis tokiam vartotojui lemia tiek atitinkamo dizaino saugotinumą, patvirtinant jo individualų pobūdį arba tokio pobūdžio nepatvirtinant, tiek šios apsaugos apimtį teises į šį dizainą galimai pažeidžiančių dizainų atžvilgiu[9]. Informuotas vartotojas – tai fiktyvi figūra, dizaino teisėje funkciniu požiūriu atitinkanti vidutinio vartotojo figūrą prekių ženklų teisėje ir eksperto (atitinkamos srities specialisto) figūrą patentų teisėje.

19. Informuoto vartotojo savybes Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *PepsiCo / Grupo Promer Mon Graphic*[10]. Taigi sąvoką „informuotas vartotojas“, kuri Reglamente Nr. 6/2002 neapibrėžta, reikia suprasti kaip „tarpinę sąvoką tarp prekių ženklų srityje taikomos paprasto

[8] Žr., be kita ko, 2016 m. birželio 22 d. Sprendimą *Nikolajeva* (C-280/15, EU:C:2016:467, 33 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[9] Dėl sąvokos „informuotas vartotojas“ dizainą reglamentuojančioje Sąjungos teisėje žr., be kita ko, Stone, D., *European Union Design Law: A Practitioners' Guide*, Oxford University Press, 2016, p. 209–229.

[10] 2011 m. spalio 20 d. sprendimas (C-281/10 P; toliau – Sprendimas *PepsiCo*, EU:C:2011:679).

[vidutinio] vartotojo, iš kurio nereikalaujama, kad jis turėtų kokių nors specialiųjų žinių ir kuris paprastai tiesiogiai nelygina prekių ženklų, dėl kurių kyla ginčas, sąvokos ir specialisto – eksperto, turinčio išsamių techninių žinių“. Vadinasi, ši sąvoka reiškia „ne vidutiniškai dėmesingą, bet dėl turimos asmeninės patirties arba dėl gerų aptariamo sektoriaus žinių ypač pastabų vartotoją“ [11].

20. Teisingumo Teismas patikslino, jog „apibūdinimas „informuotas“ leidžia manyti, kad vartotojas, kuris nėra dizaineris ar techninis ekspertas, žino apie įvairius atitinkamame sektoriuje esančius dizainus, turi tam tikrų žinių apie tokių dizainų įprastai turimus elementus, o tai, kad jis domisi atitinkamais gaminiais, įrodo santykinai didelį dėmesingumo laipsnį jais naudojantis“ [12].

21. Nors Teisingumo Teismas šią sąvokos „informuotas vartotojas“ apibrėžtį pateikė vykstant procesui dėl Bendrijos dizaino pripažinimo negaliojančiu, taigi remdamasis Reglamento Nr. 6/2002 6 straipsniu, nėra jokio pagrindo manyti, kad, kiek tai susiję su šio reglamento 10 straipsniu, ši sąvoka turi būti aiškinama kitaip. Priešingai, pagal abipusiškumo principą dizaino apsaugos apimtis atitinka jo individualų pobūdį [13]. Taigi abu turi būti vertinami remiantis bendru įspūdžiu, sudaromu tam pačiam fiktyviam asmeniui, t. y. informuotam vartotojui, pasižyminčiam tokiomis pačiomis savybėmis, neatsižvelgiant į tai, ar kalbama apie dizaino galiojimą, ar apie teisių į jį pažeidimą. Vadinasi, Teisingumo Teismo požiūris, išdėstytas Sprendime *PepsiCo*, visiškai taikytinas šioje byloje.

22. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad dizainų, patenkančių į Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalies taikymo sritį, atveju esminiai elementai yra techninė gaminio išvaizdos savybių funkcija, t. y. galimas jungimas su kitais gaminiais modulinėje sistemoje. Dėl šios priežasties, jo nuomone, pagrįstai manytina, kad fiktyvus informuotas vartotojas turi techninių žinių ir yra labai pastabus, taigi techniniai aspektai turi reikšmės bendram įspūdžiui, kurį jam sukelia aptariamas dizainas.

23. Nemanau, kad toks požiūris teisingas.

24. Nors dizainai, kuriems taikoma Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalis, būtinai atlieka techninę funkciją, jie išlieka dizainais ir, kaip tokie, yra saugomi. Pagal šio reglamento 3 straipsnio a punkte pateikiamą apibrėžtį dizainas – tai „viso gaminio ar jo dalies vaizdas“. Taigi saugoma ne techninė gaminio funkcija, prisidedanti prie bendro įspūdžio informuotam vartotojui, o vien gaminio išvaizda, t. y. jo vaizdinis aspektas [14]. Vadinasi, aplinkybė, kad gaminių, kuriems taikomi šio reglamento 8 straipsnio 3 dalyje nurodyti dizainai, išvaizdą ar bent jau kai kurių jų savybių išvaizdą lemia jungimo reikalavimai, šios išvados nekeičia.

25. Informuotas vartotojas, kaip jį supranta ir aprašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priešingai, veikiau panašus į ekspertą patentų teisėje, turintį įvertinti išradimų patentabilumą. Tačiau toks vertinimas susijęs ne su gaminio išvaizda, o su abstrakčia idėja, t. y. su tam tikru techninio klausimo sprendimu. Todėl jo negalima taikyti dizaino teisėje.

[11] Sprendimo *PepsiCo* 53 punktas.

[12] Sprendimo *PepsiCo* 59 punktas.

[13] Šis principas apibendrinamas formule: „Tai, kas prieštarauja (dizaino apsaugai) anksčiau, tampa pažeidimu vėliau“. Dėl abipusiškumo principo žr., be kita ko, Hartwig, H., „Reciprocity in European design law“, leidinyje Hartwig, H. (leid.), *Research handbook on design law*, Edward Elgar Publishing, 2021, p. 119.

[14] Šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 18 d. Sprendimą *Grupo Promer Mon Graphic / VRDT – PepsiCo (Apskritimo formos reklaminio įtaiso pavaizdavimas)* (T-9/07, EU:T:2010:96, 50 punktas) ir generalinio advokato P. Mengozzi išvadą, pateiktą byloje *PepsiCo / Grupo Promer Mon Graphic* (C-281/10 P, EU:C:2011:302, 73 punktas).

26. Vadinasi, į informuoto vartotojo savybes, kurias Teisingumo Teismas nurodė Sprendime *PepsiCo*, visiškai atsižvelgtina kalbant apie dizainus, kuriems taikoma Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalis. Atrodo, kad ši išvada atitinka šioje byloje pastabas pateikusių šalių nuomones.

Dėl bendro įspūdžio

27. Pirmojo klausimo trečia dalimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar siekiant taikyti Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnį bendrą įspūdį, kurį informuotam vartotojui sudaro šio reglamento 8 straipsnio 3 dalyje nurodytas dizainas, pirmiausia gali lemti techninės priežastys. Atsakymas į šį klausimą, mano nuomone, turi būti labiau niuansuotas, jei atsižvelgiama į tokius aspektus, tačiau kitoks, nei siūlo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

28. Remiantis Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnio 1 dalimi, pagal bendrą įspūdį, kurį informuotam vartotojui sudaro Bendrijos dizainas, nustatoma šio dizaino apsaugos apimtis ta prasme, kad bet kokiu dizainu, kuris šiam vartotojui nesudaro kitokio bendro įspūdžio, pažeidžiama teisės į atitinkamą dizainą suteikiama apsauga.

29. Informuoto vartotojo savybės nurodytos šios išvados 19 ir 20 punktuose. Tai reiškia, kad bendrą įspūdį, turintį susidaryti, kiek įmanoma, tiesiogiai lyginant dizainus, dėl kurių kyla ginčas[15], pirmiausia lemia ypatingas šio vartotojo pastabumas, jo plačių žinių, susijusių su atitinkamu sektoriumi ir esamais dizainais, turėjimas, taip pat jo domėjimasis tam tikrais gaminiais[16]. Taigi neturėdamas būti techniniu ekspertu informuotas vartotojas gali atskirti dizaino elementus, kurie paprastai būna atitinkamo sektoriaus gaminiuose, nuo „naujų“ elementų. Naujoviškų elementų skirtumai turės didesnę įtaką bendram tokio vartotojo įspūdžiui nei įprastų elementų panašumas[17].

30. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo, kas, jo nuomone, yra tipinis gaminio, kuriam taikomas atitinkamas dizainas, vartotojas[18]. Tačiau net jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas manytų, kad vartotojas, kuris naudojasi LEGO konstruktoriaus kaladėlėmis, paprastai yra vaikas[19], būdvardis „informuotas“ lieka visiškai taikytinas, todėl toks vartotojas išlaiko visas savybes, primintas šios išvados 19 ir 20 punktuose. Be to, kalbant apie gaminių, skirtų (daugiausia) vaikams, dizainą, mano manymu, gerai žinoma, kad jų žinių ir pastabumo lygis yra bent jau toks pat kaip suaugusiųjų. Todėl tai, kad aptariami dizainai sukurti vaikams skirtiems gaminiams, visai nepateisina to, kad informuotam tokių gaminių vartotojui būtų priskiriamas žemesnis žinių apie atitinkamą sektorių arba pastabumo lygis.

31. Be to Reglamento Nr. 6/2002 14 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad skirtumas tarp bendro įspūdžio, kurį padaro du dizainai, turi būti nustatomas, be kita ko, „atsižvelgiant į gaminio, kuris turi tą dizainą, pobūdį“. Todėl kalbant apie gaminių, kurie yra modulinių sistemų

[15] Sprendimas *PepsiCo* (55 punktas).

[16] Sprendimas *PepsiCo* (53 ir 59 punktai).

[17] Šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 18 d. Sprendimą *Grupo Promer Mon Graphic / VRDT – PepsiCo (Apskritimo formos reklaminio įtaiso pavaizdavimas)* (T-9/07, EU:T:2010:96, 72–82 punktai).

[18] Be to, doktrinoje dažnai kritikuojama informuoto vartotojo personifikavimo praktika, suteikiant jam realaus asmens bruožus. Informuoto vartotojo figūra iš tikrųjų yra teisinė fikcija ir veikia aukštesniu abstrakcijos lygmeniu. Žr., be kita ko, Stone, D., *European Union Design Law: A Practitioners' Guide*, *op. cit.*, p. 219.

[19] Pagal analogiją su tuo, ką Teisingumo Teismas pripažino Sprendime *PepsiCo* (54 punktas).

dalis, dizainą, pagrįsta manyti, kad informuotas vartotojas atsižvelgs ne tik į atskiro atitinkamo gaminio išvaizdą, bet ir į išvaizdą, kurią šis turės, kai bus sujungtas su kitais šios sistemos elementais.

32. Tačiau pats bendro įspūdžio, kurį informuotam vartotojui sudaro dizainas, nustatymas nėra savitikslis. Tai tik tarpinis etapas vertinant Bendrijos dizaino apsaugos apimtį, palyginti su teises į šį dizainą galimai pažeidžiančiu dizainu [20]. Tokį vertinimą atlieka bylą nagrinėjantis teismas, kuris turi „užsidėti“ informuoto vartotojo „akinius“, kad galėtų nustatyti, ar dizainai, dėl kurių kilo ginčas, šiam vartotojui sudaro skirtingą bendrą įspūdį. Atlikdamas vertinimą teismas turi atsižvelgti į aplinkybes, kurių informuotas vartotojas gali nežinoti, bet į kurias atsižvelgti reikalaujama pagal Reglamentą Nr. 6/2002.

33. Pagal Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 1 ir 2 dalis apsauga netaikoma gaminio išvaizdos savybėms, kurias lemia vien jo techninė funkcija, taip pat išvaizdos savybėms, vadinamosioms „sujungimo“ savybėmis. Tačiau šio reglamento 8 straipsnio 3 dalyje numatyta išimtis dėl vienas kitą pakeičiančių gaminių modulinėje sistemoje. Tiesa, vertinant pažodžiui, kalbama tik apie 8 straipsnio 2 dalies išimtį, o šio straipsnio 1 dalis nenurodoma. Vis dėlto Bendrasis Teismas nusprendė, kad, siekiant užtikrinti šio reglamento 8 straipsnio 3 dalies veiksmingumą, šią nuostatą reikia aiškinti kaip reiškiančią ir šio straipsnio 1 dalies išimtį, kai atitinkamam dizainui taikoma ir šio straipsnio 2 dalis, ir jo 1 dalis [21]. Taigi gaminio, kuris yra modulinės sistemos dalis, išvaizdos sujungiamosioms savybėms apsauga taikoma ir tada, kai jas lemia vien techninė gaminio funkcija. Vadinasi, jos prisideda prie bendro įspūdžio, kurį dizainas daro informuotam vartotojui.

34. Pagal Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnio 2 dalį, vertinant apsaugos apimtį savo ruožtu reikia atsižvelgti į dizainerio laisvės mastą kuriant tą dizainą.

35. Vis dėlto visuotinai pripažįstama, kad techniniai suvaržymai priskiriami elementams, galintiems riboti dizainerio laisvę [22]. Kalbant apie gaminio, kuris pagal Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 2 dalyje pateikiamą apibrėžtį „turi būti būtinai atkurtas tikslios formos ir tikslių matmenų“, išvaizdos savybes, mano nuomone, galima manyti, kad dizainerio laisvės mastas yra minimalus ar net tokios laisvės visai nėra. Tai juo labiau taikytina tuo atveju, kai šias savybes lemia vien techninė atitinkamo gaminio funkcija, nagrinėjamu atveju – sujungimas.

36. Mažas dizainerio laisvės mastas nereiškia, kad gaminio išvaizdos savybė visiškai neturi reikšmės bendram įspūdžiui, kurį atitinkamas dizainas daro informuotam vartotojui [23]. Tačiau tai turi įtakos dizainų, dėl kurių kyla ginčas, daromų bendrų įspūdžių palyginimui remiantis tuo, ką Bendrasis Teismas vadina „atvirkštinio proporcingumo taisykle“ [24]. Pagal šią taisyklę, kuo labiau apribota dizainerio laisvė kuriant dizainą, tuo mažesnių atitinkamų dizainų skirtumų pakanka, kad informuotam vartotojui susidarytų kitoks bendras įspūdis. Kadangi atitinkamų dizainų

[20] Apsaugos apimties *in abstracto* nėra. Pagal Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnį ji visada vertinama atsižvelgiant į kitą dizainą.

[21] Šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 24 d. Sprendimą *Lego / EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Žaislinio konstruktoriaus konstrukciniai kubeliai)* (T-515/19, EU:T:2021:155, 80 punktas).

[22] 2010 m. kovo 18 d. Sprendimas *Grupo Promer Mon Graphic / VRDT – PepsiCo (Apskritimo formos reklaminio įtaiso pavaizdavimas)* (T-9/07, EU:T:2010:96, 67 punktas) ir 2023 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Cayago Tec / EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Vandens motociklai, motorinės valtys)* (T-377/22, EU:T:2023:504, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taip pat žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvadą, pateiktą byloje *PepsiCo / Grupo Promer Mon Graphic* (C-281/10 P, EU:C:2011:302, 31 punktas).

[23] Kitaip nei savybės, kurios nurodytos Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir kurios neprisideda prie šio įspūdžio, nebent joms taikoma šio straipsnio 3 dalis.

[24] 2023 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Cayago Tec / EUIPO – iAqua (Shenzhen) (Vandens motociklai, motorinės valtys)* (T-377/22, EU:T:2023:504, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

panašumai susiję su bendrais požymiais, kuriuos kuriant dizainerio laisvę riboja techniniai suvaržymai, šie panašumai teturi mažai reikšmės bendram įspūdžiui, kurį šie dizainai sukelia informuotam vartotojui [25].

37. Jei dizainai taikomi gaminiams, kurie yra modulinės sistemos dalis, kaip antai konstruktoriaus kaladėlės, jungimo savybės arba techninės šių gaminių funkcijos nulemtos savybės gali sudaryti didelę šių gaminių išvaizdos savybių dalį [26]. Šios savybės išlieka saugomos pagal Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalyje nustatytą išimtį. Tačiau, kadangi dizainerio laisvė juos kuriant yra labai apribota, jų įtaka bendrų įspūdžių, kuriuos informuotam vartotojui sudaro dizainai, dėl kurių kilo ginčas, palyginimui labai sumažėja. Todėl minimalūs atitinkamų dizainų skirtumai leidžia išvengti teisių pažeidimo konstatavimo.

38. Taigi kyla klausimas, ar, siekiant visiškai išsaugoti Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalies veiksmingumą, ši nuostata neturėtų būti aiškinama kaip ir šio reglamento 10 straipsnio 2 dalies išimtis. Vis dėlto manau, kad į šį klausimą reikia atsakyti neigiamai.

39. Pirma, tiesa, kad Bendrasis Teismas nusprendė, jog Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalis, kuri, sprendžiant pagal jos formuluotę, nukrypsta tik nuo šio straipsnio 2 dalies, turi būti suprantama kaip nukrypstanti ir nuo jo 1 dalies [27]. Tačiau šiuo atveju padėtis skiriasi nuo šio reglamento 10 straipsnio 2 dalyje nustatytos padėties.

40. Iš tikrųjų Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 1 ir 2 dalys abi susijusios su tuo pačiu klausimu, t. y. su galimybe apsaugoti gaminių dviejų kategorijų išvaizdos savybes: tas, kurias lemia vien techninė funkcija, ir sujungiamąsias. Taigi pagrįsta šiai antrajai kategorijai taikomą išimtį išplėsti taip, kad ji apimtų savybes, priskiriamas ir antrajai, ir pirmajai kategorijai. Priešingu atveju ši išimtis būtų taikoma asimetriškai, t. y. tik Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 2 dalyje nurodytoms savybėms, kurių kartu neapima šio straipsnio 1 dalis, o šio straipsnio 3 dalis turi būti taikoma visoms savybėms, kurioms taikoma jo 2 dalis [28]. Tačiau, kadangi sujungimo savybes dažnai lemia vien jų techninė funkcija [29], Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalies veiksmingumas dėl to labai sumažėtų.

41. Kitaip yra kalbant apie Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnio 2 dalį. Ši nuostata susijusi su kitokiu klausimu, t. y. su atsižvelgimu į Bendrijos dizaino kūrėjo laisvės mastą vertinant apsaugos apimtį. Ji taikoma ne tik dizainams, patenkantiems į šio reglamento 8 straipsnio 3 dalies taikymo sritį, bet visiems dizainams, nedarant skirtumo, o dizainerio laisvė gali būti apribota ir kitais veiksniais nei techniniai suvaržymai. Taigi asimetriško minėtos nuostatos taikymo pavojaus nėra. Vadinasi, šiame reglamente nesant tokio pobūdžio nuorodų, nėra pagrindo šio reglamento 8 straipsnio 3 dalyje nurodytiems dizainams netaikyti šio reglamento 10 straipsnio 2 dalies.

[25] 2010 m. kovo 18 d. Sprendimas *Grupo Promer Mon Graphic / VRDT – PepsiCo (Apskritimo formos reklaminio įtaiso pavaizdavimas)* (T-9/07, EU:T:2010:96, 67 ir 72 punktai).

[26] Pavyzdžiui, byloje, kurioje priimtas 2021 m. kovo 24 d. Sprendimas *Lego / EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Žaislinio konstruktoriaus konstrukciniai kubeliai)* (T-515/19, EU:T:2021:155), EUIPO apeliacinė taryba nustatė šešias atitinkamo gaminio (kitos *Lego* kaladėlės nei aptariama pagrindinėje byloje), išvaizdos savybes, kurias lėmė vien jo techninė funkcija. Paskui Bendrasis Teismas nustatė vienintelę papildomą savybę, kurios, kaip jis manė, nelėmė šio gaminio techninė funkcija (žr. to sprendimo 102–114 punktus).

[27] 2021 m. kovo 24 d. Sprendimas *Lego / EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Žaislinio konstruktoriaus konstrukciniai kubeliai)* (T-515/19, EU:T:2021:155, 80 punktas).

[28] Šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 24 d. Sprendimą *Lego / EUIPO – Delta Sport Handelskontor (Žaislinio konstruktoriaus konstrukciniai kubeliai)* (T-515/19, EU:T:2021:155, 77–79 punktai).

[29] Žr. šios išvados 37 punktą.

42. Antra, šią išvadą patvirtina pati Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalies formuluotė. Pagal šią nuostatą reikalaujama, jog tam, kad joje nurodyti dizainai būtų saugomi, jie turi atitikti, be kita ko, šio reglamento 6 straipsnyje nustatytą sąlygą, t. y. turėti individualių savybių. Šios individualios savybės vertinamos atsižvelgiant į bet kurį dizainą, atskleistą iki paraiškos įregistruoti dizainą pateikimo datos (arba galimai – iki prašomo prioriteto datos). Tačiau šio reglamento 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta taisyklė, kuri analogiška nustatytajai šio reglamento 10 straipsnio 2 dalyje ir pagal kurią vertinant individualias savybes atsižvelgiama į dizainerio laisvės mastą.

43. Vadovaujantis abipusiškumo principu[30] apsaugos apimtis, nustatoma pagal Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnį, atitinka aptariamo dizaino individualias savybes, įvertintas pagal šio reglamento 6 straipsnį. Taigi negali būti dizainų, kurių apsaugos apimtis, palyginti su galimai teises pažeidžiančiais dizainais, būtų nustatoma remiantis ne tokiomis griežtomis taisyklėmis nei tos, pagal kurias vertinamos jų individualios savybės ankstesnių dizainų atžvilgiu. Tačiau taip būtų, jei vertinant individualias savybes būtų atsižvelgiama į dizainerio laisvės mastą, o dėl to pažemėtų skirtumo riba, reikalinga tokioms savybėms pripažinti, ir taip nebūtų vertinant apsaugos apimtį, o dėl to paaukštėtų skirtumo riba, būtina siekiant išvengti teisių pažeidimo konstatavimo.

44. Tai lemtų absurdišką rezultatą. Iš tikrųjų ankstesnis dizainas informuotam vartotojui galėtų sudaryti kitokį bendrą įspūdį nei kitas įregistruotas arba prašomas įregistruoti dizainas, taip neleidžiant ginčyti šio įregistravimo arba dizaino galiojimo[31], bet galėtų būti laikomas pažeidžiančiu teises į tą įregistruotą dizainą. Taigi teisių į registruotąjį dizainą turėtojas galėtų pašalinti iš rinkos ankstesnius dizainus, o teisių į pastaruosius turėtojai negalėtų ginčyti šio registruotojo dizaino galiojimo.

45. Vadinasi, pagal abipusiškumo principą reikalaujama, kad į dizainerio laisvės mastą būtų atsižvelgiama dėl visų dizainų, įskaitant tuos, kuriems taikoma
Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalis, vertinant tiek individualias savybes, tiek apsaugos apimtį.

46. Galiausiai, trečia, nors pagal Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalį leidžiama apsaugoti dizainą, taikomą gaminiams, kurie gali pakeisti vieni kitus modulinėje sistemoje, neatsižvelgiant į šių gaminių išvaizdos funkcines savybes, bendras šio reglamento tikslas išlieka toks, koks nurodytas jo 10 konstatuojamojoje dalyje, – nevaržyti nei technologinio naujoviškumo, nei galimybės keisti skirtingų modelių gaminius vienus kitais, suteikiant apsaugą savybėms, kurias lemia vien techninė funkcija, arba mechaninių sujungiamųjų detalių dizainui.

47. Vis dėlto būtų sunku siekti šio tikslo, jei modulinės sistemos dalį sudarančių gaminių išvaizdos jungiamosios savybės, dažnai vyraujančios šioje išvaizdoje, galėtų turėti lemiamos įtakos bendram įspūdžiui, kurį susidarytų informuotas vartotojas, vertinant atitinkamų dizainų apsaugos apimtį. Atsižvelgimas į dizainerio laisvės mastą atliekant tokį vertinimą, mano nuomone, leidžia pasiekti šį tikslą, nepakenkiant Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalyje nustatytos išimties veiksmingumui.

[30] Žr. šios išvados 21 punktą.

[31] Dizaino galiojimas vertinamas atsižvelgiant, be kita ko, į individualių savybių reikalavimą (žr. Reglamento Nr. 6/2002 25 straipsnio 1 dalies b punktą).

Atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą

48. Atsižvelgiant į prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktą informaciją, būtent dėl siekio įgyvendinti šios išvados 46 punkte minėtą tikslą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo klausimas, ar, norint nustatyti dizainų, kuriems taikoma Reglamento Nr. 6/2002 8 straipsnio 3 dalis, apsaugos apimtį, tikslinga remtis konkrečiais kriterijais dėl specifinio šių dizainų pobūdžio.

49. Vis dėlto manau, kad, kaip matyti iš pirma išdėstytų argumentų, priešingai, griežtas ir išsamus Reglamento Nr. 6/2002 nuostatų, kaip jas yra išaiškinę Sąjungos teismai, taikymas leidžia pasiekti šį tikslą, kartu išlaikant šio reglamento 8 straipsnio 3 dalies veiksmingumą.

50. Taigi į pirmąjį prejudicinį klausimą siūlau atsakyti, jog Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnis turi būti aiškinamas taip: dizaino, kuriam taikoma šio reglamento 8 straipsnio 3 dalis, apsaugos apimtis nustatoma atsižvelgiant į bendrą šio dizaino įspūdį informuotam vartotojui, kuris, nebūdamas dizaineris ar techninis ekspertas, yra susipažinęs su įvairiais atitinkamame sektoriuje esančiais dizainais, turi tam tikrų žinių apie elementus, kurie paprastai būna šiuose dizainuose, ir dėl domėjimosi atitinkamais gaminiais pasižymi pakankamai dideliu pastabumu, kai juos naudoja kaip modulinės sistemos, kurios dalis jie yra, elementus. Vertinant apsaugos apimtį atsižvelgiama į dizainerio, sukūrusio atitinkamą dizainą, laisvės mastą, įskaitant gaminio išvaizdos savybių, būtinų sujungimui, kūrimą.

Išvada

51. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) pateiktą pirmąjį prejudicinį klausimą:

2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino 10 straipsnis

turi būti aiškinamas taip:

dizaino, kuriam taikoma šio reglamento 8 straipsnio 3 dalis, apsaugos apimtis nustatoma atsižvelgiant į bendrą šio dizaino įspūdį informuotam vartotojui, kuris, nebūdamas dizaineris ar techninis ekspertas, yra susipažinęs su įvairiais atitinkamame sektoriuje esančiais dizainais, turi tam tikrų žinių apie elementus, kurie paprastai būna šiuose dizainuose, ir dėl domėjimosi atitinkamais gaminiais pasižymi pakankamai dideliu pastabumu, kai juos naudoja kaip modulinės sistemos, kurios dalis jie yra, elementus. Vertinant apsaugos apimtį atsižvelgiama į dizainerio, sukūrusio atitinkamą dizainą, laisvės mastą, įskaitant gaminio išvaizdos savybių, būtinų sujungimui, kūrimą.